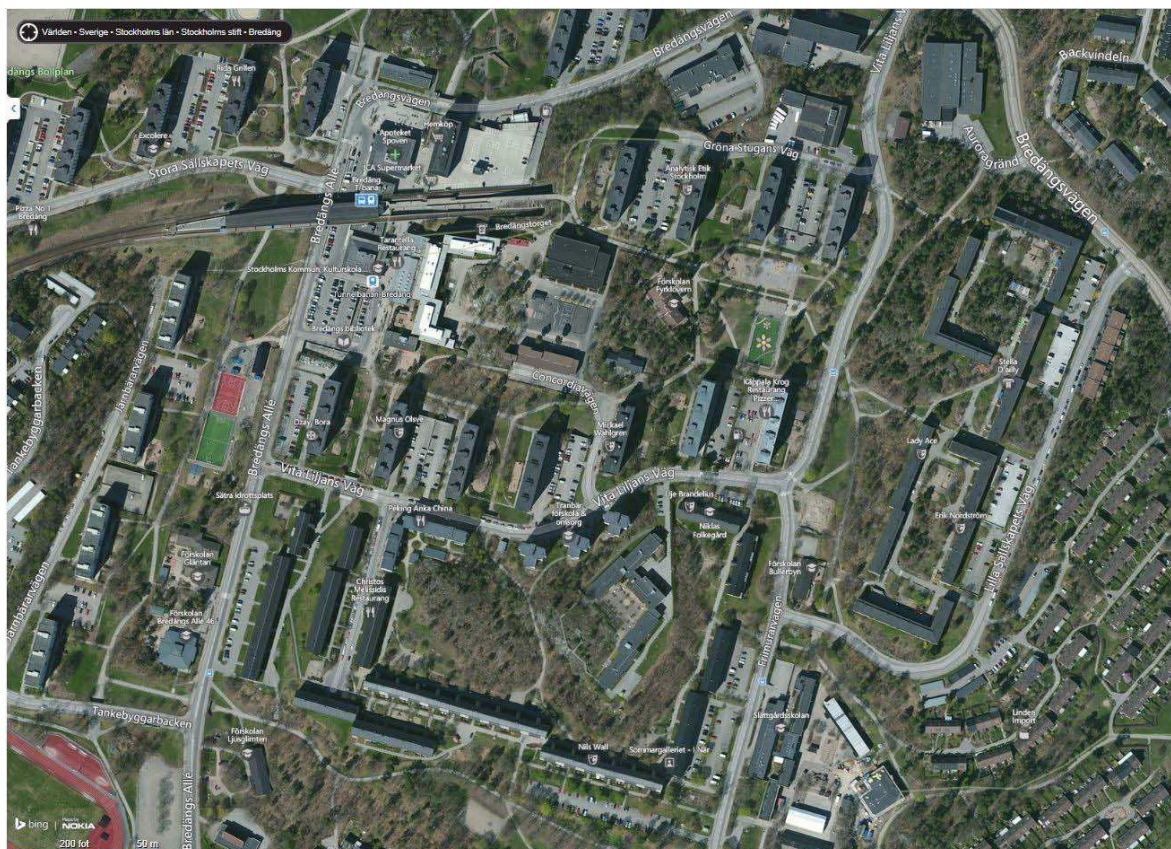

Vita Liljans väg

Antikvarisk utredning, vägledning för placering / struktur

Flygfoto över del av Bredäng från Bing

Kort historik

Den plats vi idag känner som Bredäng var innan det en del av Sättra gård. Gården som blev säteri år 1619 har anor från 1300-talet. Under århundraden har gården haft ett flertal ägare. I slutet av 1800-talet skänktes gården till "de fromma stiftelserna" bestående bl.a. av Ersta diakoni o Stockholms sjukhem. Stiftelserna sålde 1961 gården till Stockholms stad.

Det som styr mycket av byggande är markägförhållanden. Då de expansiva städerna i efterkrigstidens Sverige köpte mark för nya bostäder önskades stora enheter för det stora bostadsbehovet. Många bostadsområden från den tiden är gamla gårdar alternativt skiftade jordbruk. De stora jordbruksenheterna gjorde det möjligt att planera stora sammanhållna bostadsenkaver för ett snabbt och rationellt bygge.

Byggandet av Bredäng påbörjades 1962 med första inflyttning sommaren 1963. Stadsplanen utformades av Josef Stäck på kommunens stadsplanekontor.

Mellan 1962 och 1965 byggdes 3900 lägenheter. Nästan hälften av dessa uppfördes av kommunala fastighetsbolaget Svenska Bostäder. Andra aktörer var bl.a. SKB. Miljön är till stor del bevarad.

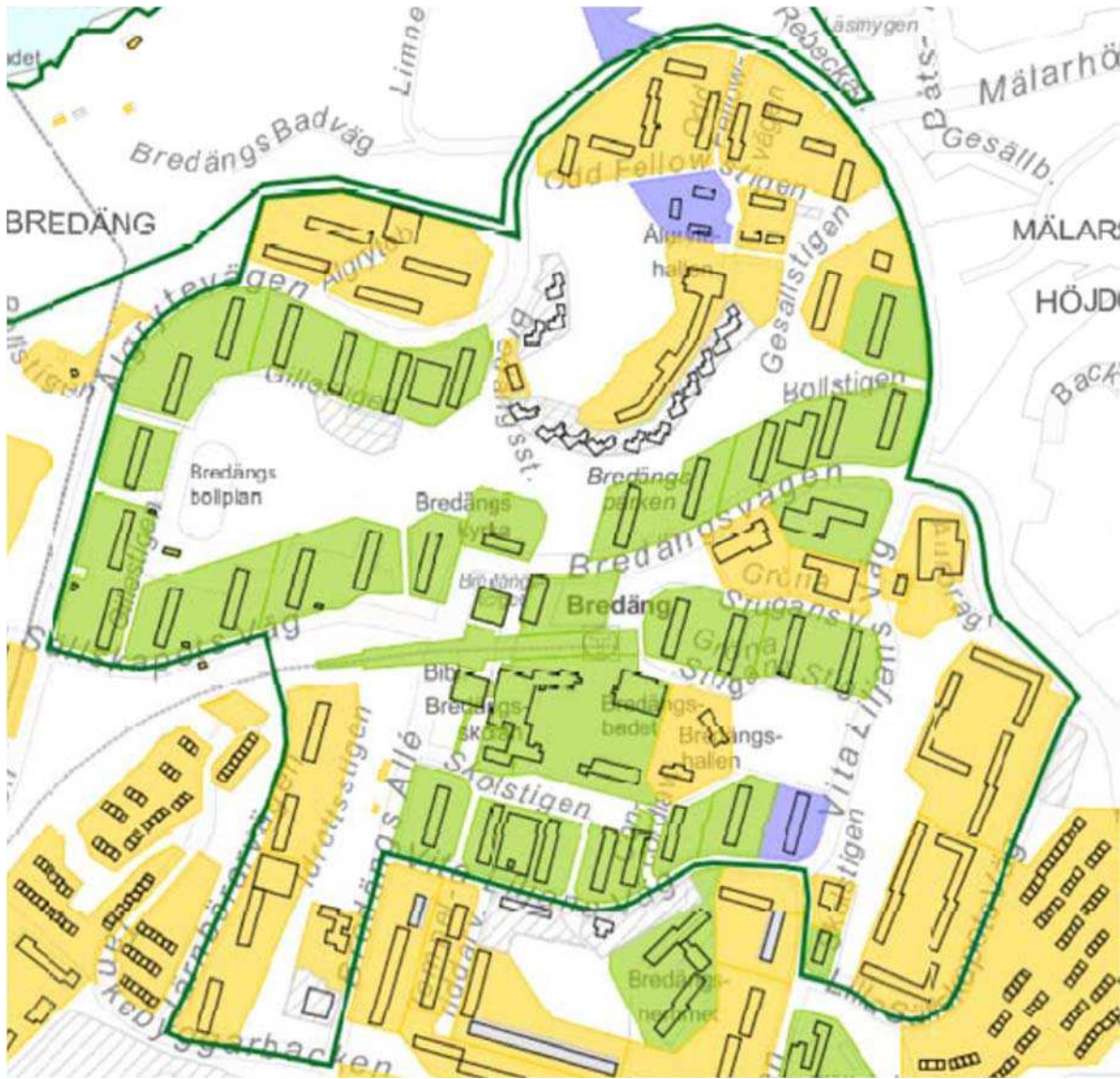

Arkitekterna bakom Bredäng centrum är Jon Höjer och Sture Ljungqvist.

Skivhusen dominerar stadsdelen. Samtliga har samma nord-sydliga längdriktning. Här vid Bredängs allé.

Beskrivning av husen och marken kring Vita Liljans vägs nordsydliga sträckning

Utsnitt ur Stadsmuseets klassificeringskarta.

- Den gröna linjen avgränsar ett kulturhistoriskt värdefullt område.
- Blåklassad fastighet vars kulturhistoriska värde motsvarar fordringarna för byggnadsminne i kulturminneslagen
- Grönklassad fastighet är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt
- Gulklassad fastighet är av positiv betydelse för stadsbilden och / eller ett visst kulturhistoriskt värde

Skivhusen i kv. Coldinuorden och kv.Gröna Stugan

Byggår: ritningar daterade februari 1964

Byggherre: Svenska Bostäder

Arkitekt: bl.a. Kjell Abramsson Arkitektkontor AB gm Britta o Kjell Abramsson

Ursprungsritningar finns på Stockholms Stadsbyggnadskontor

Inga större ombyggnader är genomförda, entrepertier är i vissa fall utbytta.

Kort beskrivning

Kring det gröna rummet som binder ihop Bredängs Centrum med Vita Liljans Väg ligger elva st skivhus. Fyra st ligger på norra sidan i kv Gröna Stugan och sju st är belägna på den södra sidan bl a i kv Coldinuorden. Två av dessa byggnader har sin östra långsida åt Vita Liljans väg. Husen är rytmiskt placerade och har med antingen en tvåvånings parkeringsplats eller en grönyta mellan sig. Skivhusen har samma riktning som övriga skivhus i Bredäng . Det är 8 - 9 våningar höga. Balkongerna är indragna och huskropparna har ett samlat uttryck. De tydligt markerade sockelvåningarna anpassar sig till den släntade marken. Sockelvåningarna är grovputsade/skivmaterial företrädesvis i en mörkgrå kulör. Sockelvåningarna är oftast slutna åt parkeringssidan och innehåller lägenheter åt den "gröna" sidan. Ovan sockelvåningen har husen en ljusgrå puts. Putsen är ädelputs. Skivhusens fönster är relativt generösa och består av ett begränsat antal sorter i hela området. Uppåt avslutas byggnaderna av platt plåttak med en plåtneddrag på ca en halvmeter. Varje hiss tecknar sig på taket i form av upphöjning.

Trapphusen är genomgående och väl gestaltade. Entrepertierna är indragna och omhändertagna, ofta med terrazzogolv och klinkerklädda väggar. Entredörrarna är i ett flertal fall ersatta med nya dörrparter av målad aluminium.

Byggnaderna är orienterade i stort sett nord-sydlig riktning med ca 6 grader vridning åt nordost- sydväst. Deras inbördes avstånd är ca 46 meter både på parkerings och grönytesidan

En del lägre en- till tvåvånings bebyggelse ligger i grönytorna mellan husen i parkmarken som möter byggnadernas gavlar.

Nuvarande skick

Husen är exteriört i någorlunda gott skick. Fönster bör restaureras. En del putspartier har fallit av.

Utmärkelser och skydd

Fasadutsnitt i det av Stadsmuseet blåklassade huset, kv. Coldinuorden, Kjell Abramsson Arkitektkontor AB

Identifiering av värden

Det av Stadsmuseet blåklassade huset har välbevarade och tidstypiska detaljer. Huset är oförvanskat. Åt parkeringssidan har byggnaden en krennelerad sockelvåning av betong. Ovanpå sockeln löper en glasbetongslits längs hela fasaden åt parkeringssidan. Balkongfronterna är av skivmaterial och väl detaljerade. Putsytor är av ädelputs. Fönster och dörrar är original och balkongfronter och dess detaljer är även de från tiden då husen byggdes.

Det bör nämnas att arkitekt Kjell Abramsson även är upphovsman till Ingmar Bergmans hus på Fårö, Gotland.

De övriga skivhusen i dessa kvarter har liknande utformning som den blåklassade byggnaden dock något lägre arkitektonisk kvalitet. De är alla i stort sett oförvanskade. De är grönklassade

kv. Sigbardiorden

Årtal och medverkande

Byggår: Ritningar daterade mars 1963

Byggherre: SKB

Arkitekt: Lars Bryde

Ursprungsritningar finns på Stockholms Stadsbyggnadskontor

Ombyggnader, diverse bla fönsterbyten.

Kort beskrivning

De brunputsade tre- fyra våningshusen är belägna på en höjdplatå som nås bl.a. via gångvägar från Vita liljans väg. De bildar öppna gårdar i olika väderstreck. De har inte samma starka relation till vägen som skivhusen. Dess placering är längre från vägen. De är vinklade ca 8 grader i relation till skivhusen. Balkongerna är delvis uthängande med ett vinklat glasparti vid balkongdörren. Balkongfronterna består av en karaktärsskapande betongskiva. Husen har en låg sockel i mörkgrå puts. De avslutas uppåt med en plåtsarg i liv med fasaden.

Nuvarande skick

Byggnaderna är något förvanskade efter bla fasadrenovering och fönsterbyte. Interiöra ombyggnader pågår för närvarande. Husen är gulklassade av Stadsmuseet

Del av kv. Sigbardiorden av arkitekt Lars Bryde

Marken kring Vita Liljans väg

Markens utformning är en påtaglig del av Bredängs karaktär, framförallt i delarna kring Vita Liljans väg. Naturmark möter formella planteringar. Klipphällar och stora stenpartier formar området. Vägen är anpassad till nivåerna och tar hänsyn till berg och nivåer. En bärande idé i planeringen har varit att skilja på gång och biltrafikanter.

Inga bergsskärningar är synliga vid bebyggelsen. Stenar och klippor i dagen är en tydlig del i mellanrummen mellan husen. Skivhusen är anpassade till marken och står med sockeln i gräset och på släntade ytor.

Gång och cykelvägar slingrar sig i den bilfria grönytan mellan husen som leder mot Bredängs centrum. Trädplanteringar är ambitiösa och består av ett stort antal ädellövträd men även en del tallar. De är uppväxta och i vissa fall utgångna. Exempelvis har en rosenhagtornsplantering ersatts med en enklare plantering av rön.

Ett antal lekplatser ligger mellan husen. Lekredskapen är ofta ambitiöst utformade.

Då markparkeringen mellan husen tar mycket plats i anspråk har "hus i park"-idén inte genomförts fullt ut. Man kan i vissa situationer kalla det för "hus i car-park".

Marken öster om Vita Liljans väg åt de bruna husen är kuperad. Träden bildar ett skogsparti snarare än en park.

Vägledning till ny bebyggelse kring Vita Liljans väg

Varje ny byggnadsinsats måste relatera till Bredäng som helhet. Hur ser det ut idag? Vad kommer att ske på längre sikt i hela stadsdelen med hänsyn till grönytor, terräng, gångvägar och cykelvägar? En lokal insats vid Vita Liljans vägs östra sida påverkar stadsdelen i stort. En ny bebyggelse måste därför ta hand om och förtydliga dagens grönområden och befintliga gång och cykelvägar och eftersträva att förtydliga dessa.

De riktningar den nya bebyggelsen får kan med fördel vara lika befintlig bebyggelse. Skivhusen har i stort sett en nordsydlig riktning. De bruna husens riktning avviker något från skivhusens riktning. Tillåter man sig att vrida husen jämfört med dessa befintliga riktningar bör valet vara medvetet och väl motiverat.

En ny bebyggelse kring Vita Liljans väg skall i största möjligaste mån undvika synliga bergsskärningar. Husen anpassas till marken likt den befintliga bebyggelsen gör. Marken vid husen kan släntas. Den nya bebyggelsen bör vara något indragen från vägen så att en känsla av park/förgårdsmark bibehålls. Även backen med öst-västlig riktning som leder upp mot kv. Sigbardiorden måste tas i beaktande så att dess karaktär bibehålls.

Husen kan med fördel ha tydlig sockelvåning och dess huvudfasader skall vara putsade. Balkonger åt Vita Liljans väg bör vara indragna för att hålla samman volymerna.

De befintliga husens avslut uppåt karaktäriseras av på fasaden neddragen plåt. De nya husens takfötter bör minimeras.

Markparkering bör passas väl in i övrig markplanering och inte bli ett dominerande inslag i miljön. Eventuellt nya garagefasader skall gestaltas omsorgsfullt.

Lars Gezelius Arkitekt SAR-MSA / ETTTELVA Arkitekter AB